

HUNI

- nomadsko ljudstva (živinoreja, ropanje); vdirajo na Kit.; nevarni ob povezavi
- *vzhodni Huni*: Kit. (4.st.; 5.); vladajo 300 let; povzročijo delen propad Kit. kulture; dežele opustošene; manj preb.; trgovina propade; državnice vodijo hunske dinastije; po 300 letih se zlijejo s kit. preb. (asimilacija)
- *zahodni Huni*:
- beli Huni: Perzija (do takrat vladajo Sasanidi; Perziji se jih potem rešijo, zato odidejo v 5.st. v Indijo, uničijo Indijsko Guptovsko državo (kmet., trgov.), ustanovijo lastno državo, potem pa se asimilirajo
- črni Huni: Evropa; 4.st.-Rusija, 5.st.-Podonavje;
- po Atilovi smrti država razpade. Germanska plemena so spravili k selitvam.

GERMANI

- v Skandinaviji, od 0 se selijo proti J; rodovno plemenska ureditev (med vojno-plemenske zveze, vodi starešina); razslojevanje v družbi; rodovna aristokracija; plemenske skupščine; med preseljevanjem-vojaška demokracija; poljedelstvo, živinoreja, obrt, trgovina (Rim); politeisti-posmrtno življenje; Runska pisava, pozneje latinica;
- zamika jih rimsko bogastvo; prenaseljenost, medsebojni spopadi, pritiski Hunov
- Adrianopol, 378 (zahodni Goti vs. Rimljanom); Teodozij jih pomiri
- branijo se pred ostalimi germanskimi plesemi; selijo se spet na Z, oplenijo Trakijo, Grčijo
- Vizigoti-Z Goti-Vizigotska država
- V Goti se naselijo v S-Afriki (uničijo so po Franciji, Španiji, J-Italiji).
- v 6.st. so jih premagali Bizantinci

SLOVANI

- pradomovina: S-od Karpatov; na S.-Bališko morje; rodovna ureditev; najvišji-rodovni starešina-župan; plemenski starešina-vojvoda; seljenje od 4.st.; poljedelstvo, živinoreja, lov, ribolov, obrt+trgovina v razvoju; razslojevanje, zasebna lastnina, rodovna aristokracija; starešina-voljen; med selitvami pomembnejši vojaški voditelji; suženjstvo; politeizem, posmrtno življ.
- plenijo do 6.st. potem se naselijo (6.-7.st.); 3 smeri:
- J. Slovani: Balkan, Alpe
- Z Slovani: Češke dežele, Poljska
- V Slovani: današnja Evr. Rusija
- selitve povezane s selitvijo Obroy, ki v 6.st. pridejo do Donave; najprej zavezniki Bizanca, potem plenijo z Slovani.
- tudi Bolgari (prvotno-Kaspijsko, Crno morje) se premikajo na Z, pokorijo si Slovane, pozneje se Slavizirajo

ARABCI

- preb. Arabskega polotoka-sušno podn.; nomadska živinoreja: konji, kamele, drobnica; rodovitno ozemlje okoli Jemna; ob Rdečem morju: trgovina, poljedelstvo; nastanejo mesta: Meka (kult črnega kamna), Medina; rodovi plemena; rodovni starešina: šaik
- v mestih-judovski in krščanske skupnosti; preroki (Mohamed) uvede monoteizem (v Alaha); Islam-popolna vdanost bogu; glavne zapovedi v Koranu; Mohamed iz Meke v Medino; vsakodnevna molitev; bogati naj bi pomagali revnim; post; sveta vojna; Islam združi arabska plemena v enotno državo; leta 632 Mohamed umre, nato vodijo Kalifi (verska+politična oblast); s svetimi vojnami se Arabci širijo (na Z in V); do 10.st. zavzamejo Egipt in Pirenejski polotok. V 8.st. premagajo državo Z Gotov. Arabci se obdržijo do 1492; širijo se tudi v Indijo, celo do Kit.; na ozemljih-sužnjelastništvo in fevdalitem; ljudstva plačujejo davke (da lahko ostanejo); kmetje plačujejo zemljarino, ostali preb. pa glavarino; Islam nižji davki; sužnji osvobojeni
- v 8.st. država propade; najprej vladajo Omajadi (obdržijo Pirenejski polotok), potem Abasidi (Asirska dinastija, ki je sprejela Islam);
- Kalifat nastane v S-Afriki, ki jo vodijo Saraceni
- več delov: J-Ital., J-Franc., Dalmacija
- Arabci so od Indijcev prevzeli pisavo, matematiko, astronomijo, razvija se kemija, fizika, medicina, univerze, knjižnice

FRANKI

- Germanska ljudstva-naselijo se na delu Francije
- veliko Frankovsko državo je ustanovil Klodvik iz dinastije Merovingov (združi razl. plemena v enotno državo, pokori si sosednja ljudstva: Alemane, Akvitanija (Fr., Z.-Goti), Provanso); Pariz-prestolnica
- moč vladarja temelji na vojski, zato ji daje denar, vojni plen, dobi pa ozemlje; družina Pipin si nabere veliko ozemlja; Pipina nasledi sin Karel Martel, iz njega izhaja dinastija Karolingov; Karel je premagal Arabce v bitki pri Poitiersu in zaustavil njihovo nadaljnje širjenje; pridobil si je Burgundijo;
- nasledi ga Karel Veliki+Karlmann (kmalu umre); v njegovem času država največjo obseg; na papeževu prošnjo premaga Langobarde, potem Sase
- 800 papež okrona Karla za cesarja
- obmejne marke (grofije) obmejni ščiti (Nem., Špan., V., S. marka)
- 814 Karel umre, nasledi ga sin Ludvik Pobožni; država izgublja moč; močnejši so posamezni fevdalci; ogrožajo jo vpadi tujih ljudstev: Saraceni-S-Afrika, Normani s S; država je razpadla po letu 840
- fevd-plačilo za vojaško službo (zemljo da zemljiški fevdalni gospod, sprejme-vazal); zemlja ni dedna, vazali jo lahko podedujejo, imajo čedalje večjo samostojnost, izdajo ukaz: vazal mojega vazala ni moj vazal; odnos fevdalec-vazal pomembnejši od vladar-podložnik
- avtarkija-gospodarska samozadostnost
- položaj podložnikov različen
- kultura: zamira s preseljevanjem, kot tudi mesta, obrt, trgovina; Franki so prevzeli pisavo; romanizacija višjih slojev preb.; lat., pravo; znanje se ohranja v samostanih; Karel ustanavljal šole; menihi prepisovali knjige, spise; Pavel Diakon (živel na Karlovem dvoru, opisoval Langobarde);
- osnovna znanja do 15.st. (septem artes liberalis): gramatika, retorika, filozofija, glasba, geometrija, aritmetika, astronomija;
- Karel na svojem dvoru ustanovil Akademijo
- poenostavljena pisava-karolinška minuskula
- razpad karolinškega cesarstva: po Ludvikovi smrti si državo razdelijo sinovi na 3 dele-843 z Verdunsko pogodbo; 3 sinovi: Karel Plešasti (Z-del), Ludvik Nemški (V-del), Lotar (osrednji del+Italija)-tu Karolingi najhitreje izumrejo, zemljo dobila ostala dva brata; 2 dela: Z-del: Romanska Francija, V-del: Germanska Nemčija
- državi sta šibki (moč plemičev), vdirajo druga ljudstva (Saraceni-Sicilija, J-Italija; Normani); Normani so 1066 zasedli Britanijo, v J-Italiji pa so ustanovili kraljestvo; plenili so tudi po Bizancu in Dalmaciji
- Arabci (Saraceni) so vdrali iz S-Afriki, plenijo po Italiji in Franciji;
- Z-Slovani - Franki jih niso mogli pokoriti; Moravska država - uničijo jo šele Madžari v 10.st.; V in Z država sta razcepljeni

NASTANEK NEMŠKEGA CESARSTVA

- 911 umre zadnji Karolin-Ludvik Otok; knezi vojvodin so izvolili kralja Konrada, ki je bil knez Frankovske vojvode; V-del se je dokončno ločil od Z-nastanek Nemške države; nasledi ga Henrik 1.-saška dinastija, ki določi za dediča samo enega sina (od 4) da ne deli države - Oton 1.
- Nemčija-enotna, močna država; Oton si podredi plemstvo, poveže se s cerkvijo, ki ji le dal precej pravic, zemlje (regalije-znamenja časti in oblasti); Cerkev dobi pravico do kovanja denarja, oproščena je plačevanja davkov; vladar ima pravico do imenovanja in umeščanja škofov (laična investitura)
- državna cerkev-vladar zahteva vojaško in finančno pomoč
- Oton se je boril z Madžari, Slovani, Italijani
- 955-Laško polje-Oton premaga (totalno) Madžare
- papeža so ogrožali posamezni fevdalci; Oton vdre z vojsko v Italijo in zaščiti papeža. S in srednja Italija postaneta del cesarstva; Oton 962 okronan za cesarja
- V del države nadaljuje tradicijo Karolingov. Oton si podredi papeža; Bizantinci so mu priznavali oblast; sina Otona 2. je poročil z Biz. princeso; nasledi ga Oton 3. nima potomcev

SPOPAD MED CERKVIJO IN DRŽAVO

- investiturni boj-za nadoblast-ves srednji vek
- na V-cesaropapizem: Cerkev vodi cesar, patriarh mu je podrejen
- na Z-cesar je zaščitnik papeža
- reforme:
- center=mestece Cluny, sredi 10.st.
- proti laični investituri, simoniji (kupovanje služb)
- latinščina edini jezik
- neodvisnost
- gibanje se širi po celi Evropi, pride do spopada med cesarjem in papežem; vrh za časa papeža Gregorja VII (izobči cesarja), in cesarja Henrika IV (odstavi papeža). Gregor se opre na politične nasprotnike Gregorja, ki prosi za odpuščanje; to je storil v Canossi-1075; Henrik zopet vlada
- 1122-Wormski sporazum-škofov ne postavlja vladar, ti so lahko le prisotni na volitvah; Papežu se prizna vrhovni položaj v Cerkvi (razen v Nem.); papeži se vmešavajo v posvetne zadeve, nastanejo pobožni redovi.